

3. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ТА ОФОРМЛЕННЯ МАЛИХ ЗА ОБСЯГОМ НАУКОВИХ ПРАЦЬ (тези, наукова стаття)

Першою спробою молодого науковця виявити свої здібності до науково-дослідної діяльності здебільшого є підготовка тез наукової доповіді (повідомлення). Проте підгототовка даного виду публікації залишається актуальною для науковця впродовж всього періоду його діяльності.

Тези (від гр. thesis – положення, твердження) – це коротко, точно, послідовно сформульовані ідеї, думки, положення наукової доповіді, повідомлення, статті або іншої наукової праці. Вони містять матеріали, положення, категорії, які автор вперше вводить у науковий обіг.

Обсяг тез становить, як правило, 2–3 сторінки друкованого тексту через 1–1,5 інтервали. Можливий і інший обсяг, якщо його визначають організатори конференції або семінару, на яких автор збирається виступати з доповіддю чи повідомленням.

При підготовці тез наукової доповіді слід дотримуватися таких правил:

- правильно (згідно вимог) розмістити прізвище автора та його ініціали; при необхідності вказати інші дані, які доповнюють відомості про автора (студент, аспірант, викладач, місце роботи або навчання);
- чітко сформулювати назву тез доповіді, яка має відображати головну ідею, думку, положення (2–5 слів);
- в тезах має бути забезпечена така послідовність: актуальність проблеми; стан розробки проблеми (перелік вчених, які зверталися до розробки цієї проблеми); наявність проблемної ситуації та необхідність у її вивченні, вдосконаленні з огляду на сучасний стан її розробки; основні ідеї, положення; результати дослідження, їх значення для розвитку теорії та (або) практики.

Посилання на джерела, цитати в тезах доповіді використовуються рідко, зазвичай опускається цифровий, фактичний матеріал.

Формулювання кожної тези починається з нового рядка. Кожна теза містить самостійну думку, що висловлюється в одному або кількох реченнях.

Тези наукової доповіді чи повідомлення, публікуються, як правило, до початку роботи наукової конференції чи симпозіуму.

Наукова доповідь – становить собою публічно викладену наукову проблему. Доповідь включає в себе: вступ, основну частину і висновки. У вступі обґрунтовується стан досліджуваної проблеми та необхідність її розгляду в сучасних умовах. В основній частині розкриваються основні ідеї. У висновках формулюються рекомендації та пропозиції, реалізація яких, на думку автора, допоможе вирішити досліджувану проблему. Якщо наукова доповідь готується на основі опублікованих тез, то автор, виступаючи на науковому форумі з доповіддю чи повідомленням може посилатися на тези і зупинятися лише на основних, дискусійних ідеях.

Щоправда, бувають випадки, коли спочатку готується повний текст доповіді, а на конференції у скороченому (тезовому) вигляді ознайомлюють з нею присутніх. Обсяг доповіді становить 6–10 сторінок друкованого тексту. Якщо доповідь вкладається у 4–5 сторінок, то вона називається повідомленням.

Серед багатьох видів наукових публікацій найбільш часто використовується стаття.

Наукова стаття – є одним із видів публікацій, в якій подаються проміжні або кінцеві результати, висвітлюються окремі питання з теми дослідження, фіксується науковий пріоритет автора, що робить поданий матеріал надбанням фахівців.

Наукова стаття подається до редакції в завершеному вигляді відповідно до вимог, які публікуються в окремих номерах журналів або збірниках у вигляді пам'ятки автору. Оптимальний обсяг наукової статті (0,5–0,7 др.арк.).

Рукопис статті повинен мати повну назву роботи, прізвище та ініціали автора, анотації, список використаної літератури.

Зазвичай наукова стаття має таку структуру:

– вступ (постановка наукової проблеми, актуальність, зв'язок з найважливішими завданнями, що постають перед

Україною, значення для розвитку певної галузі науки і практики – 1 абзац або 5–10 рядків);

– основні дослідження і публікації з проблеми, за останній час, на які наголошує автор, окреслення невирішених питань, яким присвячена стаття (0,5–2 друкованої сторінки);

– формулювання мети статті (постановка завдання) – висловлюється головна ідея даної публікації, яка суттєво відрізняється від сучасних уявлень про проблему, доповнює або поглиблює вже відомі підходи; звертається увага на введення до наукового обігу нових фактів, висновків, рекомендацій, закономірностей або уточнення відомих раніше, але недостатньо вивчених. Мета статті впливає з постановки наукової проблеми та огляду основних публікацій з теми (1 абзац або 5–10 рядків);

– виклад змісту власного дослідження – основна частина статті. В ній висвітлюються основні положення і результати наукового дослідження, особисті ідеї, думки, отримані наукові факти, програма експерименту. Аналіз отриманих результатів, особистий внесок автора в реалізацію основних висновків тощо (5-6 сторінок);

– висновки, в яких сформульовано основний умовивід автора, їх значення для теорії і практики, суспільна значущість та перспективи (1/3 сторінки).

Відповідно до постанови Президії ВАК України від 15.01.2003 р. №705/1 наукові статті зараховуються як фахові при наявності таких необхідних елементів: постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. З даною постановою можна ознайомитись у додатку В.

При написанні наукової статті слід дотримуватись певних правил:

- назва статті стисло відбиває її головну ідею, думку (краще до п'яти слів);
- слід уникати стилю наукового звіту;
- недоцільно ставити риторичні запитання;
- необхідно більше користуватись розповідними реченнями;
- не перевантажувати текст цифрами при переліках тих чи інших думок, положень, вимог;
- прийнятним у тексті є використання словосполучень переліку: «спочатку», «зрозуміло що», «на початку», «потім», «дійсно», «далі», «нарешті», «по-перше», «по-друге», «можливо», «між іншим», «в зв'язку з тим», «на відміну», «поряд з цим», тощо.
- цитати в статті використовуються, проте не потрібно ними зловживати;
- усі посилання на авторитети рекомендовано використовувати на початку статті, а основний обсяг присвячувати викладу власних думок автора;
- стаття має завершуватись конкретними висновками і рекомендаціями.

Відповідно до останніх вимог ВАК України у наукових статтях розміщених у фахових виданнях обов'язково додається анотація (резюме) українською, російською і англійською мовами.

Анотація наукового тексту – це скорочений виклад змісту первинного документа з основними фактичними відомостями і висновками. Вона має повну змістову й частково формальну залежність від первинного документа. Анотацію наукового тексту розглядають як інтегральну модель документа, семантичні особливості якого подаються в максимально ущільненому вигляді без інтерпретації чи критичних зауважень. Анотація наукового тексту подає основні відомості й висновки, потрібні для початкового ознайомлення з документом.

Обсяг анотації для заміток і коротких повідомлень – 500 друкованих знаків, для більшості статей – 1000, для документів великого обсягу – 2500 друкованих знаків. Рекомендований середній обсяг анотації наукового тексту – 850 знаків (приблизно 0,5 сторінки формату А-4 через 1,5 інтервали).

Зразок анотацій наукової статті:

Князян М. Роль самостійно-дослідницької діяльності в підготовці вчителя іноземних мов: компетентнісний підхід / М. Князян // Рідна школа. – 2008. – № 12. – С. 10-13.

Висвітлено питання вивчення ролі самостійно-дослідницької діяльності в професійній підготовці вчителів іноземних мов із урахуванням компетентнісного підходу. З огляду на узагальнення наукових позицій щодо ключових компетентностей сучасного фахівця, переосмислення їх крізь призму підготовки вчителя іноземних мов, подано узагальнене уявлення про систему цих компетентностей, до якої належать науково-пізнавальна, саморозвитку, професійна, комунікативна, полікультурна, соціальна, інформаційно-технологічна компетентності. Окреслено структурно-логічну схему компетентності педагога: знання; пізнавальні вміння й навички; практичні вміння й навички; ставлення; емоції, цінності та етичні норми, мотивація. В світлі проекції цієї структурно-логічної схеми у площину професійної підготовки вчителя іноземних мов запропоновано авторський варіант визначення складу кожної з вище названих компетенцій. Розглянуто самостійно-дослідницьку діяльність студентів як пізнавальну діяльність творчого характеру, яка сприяє розвитку методологічної функціональності особистості, її системного критичного мислення, володіння технікою рефлексивного самопізнання, високою процесуальною спроможністю ефективної реалізації пошукових стратегій. Розкрито потенціал самостійно-дослідницької діяльності в підготовці вчителя іноземних мов в її методологічній, функціональній, процесуальній та змістовій спроможності оптимізаційного впливу на розвиток кожної з компетентностей майбутнього педагога.

Викладачі університету можуть більш детально ознайомитись з сучасними вимогами до анотування та їх зразками на сайті УДПУ, адреса доступу: <http://www.udpu.org.ua>, в рубриці «Наукові фахові видання», де представлені вимоги до фахових видань університету.